

บทสรุปผู้บริหาร

แผนปฏิบัติการด้านการแก้ปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติ (พ.ศ. 2568 - 2570)

ประเทศไทยในฐานะประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากร ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสถานะและสิทธิของบุคคล โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่อยู่ในภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความเชื่อมโยงทั้งในมิติด้านสิทธิมนุษยชน ความมั่นคง และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่ การตรากฎหมายว่าด้วยสัญชาติ พ.ศ. 2456 การจัดทำระบบทะเบียนราษฎร การบังคับใช้กฎหมายคนเข้าเมือง ตลอดจนการพัฒนากลไกทางกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ เพื่อรองรับหลักการตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

อย่างไรก็ดี ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากกลุ่มบุคคลที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและพำนักอาศัยเป็นระยะเวลานานจนขาดความเชื่อมโยงกับประเทศต้นทาง ตลอดจนกลุ่มบุคคลที่ประสบปัญหาสถานะและสิทธิอันเนื่องมาจากการขาดเอกสารประจำตัว หรือเป็นผู้ตกหล่นจากการสำรวจและจัดทำทะเบียนประชากรของไทยในอดีต ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน การดำรงชีวิต และอาจเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้เสนอคำมั่นโดยสมัครใจในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการเฉพาะในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยระดับโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ 2 และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2566 เห็นชอบให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบและขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ต่อมา สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีมติในการประชุมฯ ครั้งที่ 1/2569 เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2569 เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านการแก้ปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติ (พ.ศ. 2568 - 2570) ซึ่งเป็นแผนระยะเร่งด่วน 2 ปี ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมุ่งมั่นจัดและป้องกันภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติภายในประเทศ ควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน และการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ” โดยมุ่งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ 1) กลุ่มบุคคลตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2567 เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคล และ 2) กลุ่มที่มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวยังไม่รองรับ อาทิ นักเรียนและนักศึกษาไร้รัฐไร้สัญชาติที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยอักษร G กลุ่มคนไร้รากเหง้าที่ผ่านการคัดกรองจากหน่วยงานของรัฐและอยู่ระหว่างการพิสูจน์สถานะ ตลอดจน

กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สถานะ ทั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การขจัดภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติ 2) การป้องกันภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติ 3) การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ และ 4) การบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจน ครอบคลุม และสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และเครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดำเนินไปอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และสนับสนุนเป้าหมายการยุติภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติ ในระดับสากล ภายใต้โครงการพันธมิตรสากลเพื่อยุติภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติ (Global Alliance to End Statelessness) อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

กองความมั่นคงภายในประเทศ
สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ